

PEDESET GODINA SAVEZA KOMUNISTA JUGOSLAVIJE

Ove godine slavimo jednu od najznačajnijih i najsvetlijih godišnjica u novijoj istoriji naših naroda: pedeset godina borbe, stvaralačke delatnosti i razvoja Saveza komunista Jugoslavije.

Već pola veka Savez komunista Jugoslavije stoji na čelu revolucionarnog pokreta radničke klase, radnih masa i najprogresivnijih snaga našeg društva. U tim proteklim godinama, a to su bile prelomne godine u istoriji naše zemlje i sveta, od kojih je gotovo svaka bila, po sadržaju i intenzitetu događaja, bogatija nego čitava decenija prethodnog relativno mirnog hoda istorije, Savez komunista Jugoslavije potvrđivao je svoju avangardnu ulogu u veoma različitim društvenim uslovima i situacijama, ostajući uvek neraskidivo povezan sa bazom revolucionarnog pokreta. Jedinstvo komunističke avangarde i revolucionarnog pokreta izgrađivano je na čvrstim i trajnim osnovama, pre svega, na doslednoj borbi za ostvarenje ciljeva pokreta, na stvaralačkom razvoju marksističke misli u konkretnim uslovima i zadacima revolucionarne prakse i stalnom naporu da se pronalaze najadekvatniji putevi, oblici i metode povezivanja neposrednih interesa naprednih društvenih snaga sa istorijskim interesom radničke klase. Svoju avangardnu ulogu Savez komunista Jugoslavije nije sticao nametanjem pokretu nekih svojih posebnih interesa i ciljeva, niti prisvajanjem za sebe monopola vlasti nad klasom i birokratske političke i ideološke hegemonije nad pokretom.

Naprotiv, on je izrastao iz samog pokreta, programima svoje političke akcije izražavao je njegove društvene interese i potrebe, svoju idejnu i političku snagu crpao je iz snage i ugleda pokreta, rastao je s njim osmišljavajući njegove tokove stvaralačkom razvojnoum socijalističkom svešću i pokretao njegove akcije na način koji jedino odgovara revolucionarnoj avangardi — time što se nalazio na najisturenijim pozicijama njegove borbe. Istorija Saveza komunista Jugoslavije i istorija modernog jugoslovenskog revolucionarnog pokreta gotovo se poklapaju, jer je revolucionarni pokret naroda Jugoslavije tek na čelu sa svojom komunističkom avangardom izašao iz provincijske anonimnosti, našao svoje pravo me-

sto i stekao punu političku i idejnu afirmaciju, što ga je dovelo u same matične tokove velike borbe za socijalizam u svojoj zemlji i u svetu.

Stoga se s punim pravom može reći da je pedesetogodišnjica Saveza komunista Jugoslavije ujedno najveći i najdragoceniji jubilej celog modernog revolucionarnog pokreta svih naroda i narodnosti naše jugoslovenske socijalističke zajednice.

*

Sasvim je razumljivo da se sve bogatstvo delatnosti Saveza komunista Jugoslavije, teškoće i dileme na koje je nailazio i istorijske pobede koje su radni ljudi ove zemlje ostvarili pod njegovim vodstvom ne mogu sažeti (u ovom prigodnom napisu, čak ako bismo i pokušali da to učinimo) u najglobalnijim potezima. Zato ćemo se morati zadovoljiti sa tim da ukažemo samo na neke najbitnije odlike delatnosti Saveza komunista, koje su ga činile i čine sposobnim da u veoma različitim i složenim uslovima unutrašnje i međunarodne borbe za socijalizam ostvaruje svoju političku i idejnu avangardnu ulogu. Smatramo da nećemo biti jednostrani ako kažemo da je to, pored već pomenute povezanosti s pokretom klase i masa, dosledna marksistička, antidogmatska, konkretno-humanistička revolucionarna orijentacija prožeta realizmom u oceni istorijskog trenutka, realnih mogućnosti koje on pruža i konkretnih potreba i mogućnosti samog pokreta. Ovakva marksistička orijentacija nije bila ni podjednako prisutna u životu našeg Saveza. Uostalom ona nikada nije bila „data“ nijednom pokretu, nijednoj partiji, koji svoju delatnost zasnivaju na marksističkoj teoriji, ni unapred, ni kao jednom zauvek data vrednost. Antidogmatska misao i praksa moraju se uvek iznova potvrđivati u kretanjima realnog života. U tome i jeste smisao Marksove revolucionarne poruke i njegovog metoda.

Međutim, i pored povremenih kriza, unutrašnje frakcijske borbe i lutanja uvek su se u našoj partiji našle progresivne snage, koje su bile u stanju da ovu antidogmatsku, revolucionarnu orijentaciju sačuvaju i dalje razvijaju. Sa njom je naša partija učinila i svoje prve samostalne korake. Već na svom osnivačkom kongresu, krajem aprila 1919., Socijalistička radnička partija Jugoslavije (komunista) pristupila je III internacionali, svega mesec dana nakon njenog osnivanja. Time se opredelila za revolucionarnu levicu u radničkom pokretu, koja se u to vreme okupljala oko Lenjina i tekovina oktobarske revolucije i pokazala spremnost da se bori protiv socijaldemokratskog revizionizma i dogmatizma, koji su bili već duboko uhvatili koren i u redovima socijaldemokratskih partija i grupa u jugoslovenskim zemljama. Nju možemo lako prepoznati i u pobedi marksističkih stavova o nacionalnom, seljačkom i mnogim drugim bitnim društvenim pitanjima i problemima koji su se postavljali u delatnosti naše partije između dva rata.

Ipak orijentacija na stvaralački razvoj marksizma u konkretnoj revolucionarnoj akciji doživela je svoj puni zamah i međunarodni odjek u misli i delu druga Tita. Drug Tito je došao na čelo Komunističke partije Jugoslavije onda kada je podizanje njene re-

volucionarne sposobnosti i stvaralačkog duha bilo najpotrebnije, kako radi sređivanja unutrašnjih prilika u samoj Partiji, tako i zbog sudbonosnih događaja koji su dolazili. Već tada se ponovo rodila i u praksi počela realizovati ona velika i posle Lenjinove smrti zaboravljena marksistička misao o borbi za socijalizam kao jedinstvu različitoga. Bili su potrebni zaista neviđeni revolucionarni entuzijazam i politička dalekovidost da se u jednoj maloj okupiranoj zemlji, razjedinjenoj do krvavog bratoubilačkog rata, dovede do konačne pobede prva socijalistička revolucija u formi narodno-oslobodilačkog rata. Pokazalo se ne samo mogućim nego je i ostvareno ono što je konzervativnom birokratskom razumu izgledalo nemoguće: u krilu otpora naoružanog naroda izrasla je snažna narodna armija, sposobna da svojim vlastitim snagama vodi borbu do konačne pobede nad neuporedivo brojnijim i tehnički opremljenijim neprijateljem.

Ideja o neophodnosti samostalnosti, ravnopravnosti i uvažavanja sopstvenog puta u socijalizam, koja nije plod nekakve subjektivističke političke kombinatorike, nego je uslovljena objektivnom posebnošću uslova u svakoj zemlji, nije mogla ostati bez snažnog međunarodnog odjeka. Nju su podržavale, s manje ili više doslednosti, sve progresivne snage u međunarodnom radničkom pokretu i izvan njega, osetivši u njoj vesnika renesanse socijalističkog pokreta i marksističke misli u novim posleratnim uslovima. Veoma je karakteristično da su svega tri godine posle pobede naše revolucije usledila drastična reagovanja onih dogmatskih birokratsko-etatističkih snaga u socijalističkom pokretu, koje su i posle drugog svet-skog rata ostale potpuno neosetljive prema krupnim promenama koje su pokrenuli savremeni društveni razvoj i nova konstelacija snaga i odnosa u svetu.

Sledeći svoj specifični put, jugoslovenski komunisti su došli do saznanja da se oružanim delom revolucije započeti socijalni preobražaj ne mogu dovršiti ako se ne oslobode društvenih granica koje im je postavio državni monopol upravljanja društvom u ime radničke klase i drugih radnih slojeva. Nužnost državnog usmeravanja društvenih procesa, naročito u početnim fazama razvoja socijalističkog društva, takođe nužno rađa mogućnost birokratsko-etatističkih deformacija. Savez komunista Jugoslavije, dosledan svojoj revolucionarnoj orijentaciji, nije podlegao toj tendenciji. Naprotiv, on je inicirao nove revolucionarne preobražaje u pravcu ostvarivanja osnovnog cilja socijalizma: oslobođenja radničke klase i celog društva od najamnih odnosa i klasne podvojenosti ljudske delatnosti na osamostaljeno i privilegovano sferu upravljanja i dru-

štveno degradirani izvršilački rad. Savezu komunista Jugoslavije pripada izuzetna čast što stoji na čelu borbe za oživotvorenje velikih ideala naučnog socijalizma i prvih socijalističkih revolucija Komune i Oktobra — društvenog samoupravljanja i samoupravljačke demokratije kao novog društvenog odnosa i nove političke strukture društva — koji otvaraju široke mogućnosti radničkoj klasi i drugim radnim slojevima da stvar svoga oslobođenja uzmu u sopstvene ruke.

Boreći se za transformaciju revolucionarnog etatizma u samoupravljačko društvo, Savez komunista Jugoslavije vrši reformu svoje delatnosti i reorganizaciju svoje strukture da bi kao u predrevolucionarnom periodu, u toku revolucije i posleratnoj obnovi i izgradnji zemlje, tako i u novim složenim i protivrečnim uslovima društvenog razvoja, ponovo potvrdio svoju avangardnu ulogu smelo napuštajući prevaziđene oblike i metode i gradeći nove kako bi dao nove impulse razvoju revolucionarne prakse.

U čitavoj svojoj pedesetogodišnjoj istoriji Savez komunista ispunjavao je i svoj internacionalistički dug prema međunarodnom radničkom pokretu. Naše shvatanje socijalističkog internacionalizma zasnivamo na sopstvenom demokratskom i samoupravljačkom razrešavanju međunacionalnih protivrečnosti i izgrađivanju jedinstva jugoslovenske socijalističke zajednice na bazi ekonomske, političke i kulturne ravnopravnosti svih naroda i narodnosti i njihove samoupravljačke solidarnosti. Mi se borimo da se na tim principima izgrađuju odnosi i među socijalističkim zemljama i u međunarodnom socijalističkom i progresivnim pokretima uopšte, duboko svesni da se praksom hegemonizma i ideološkog i političkog monopolizma ne može razvijati socijalizam kao svetski proces, jer su oni potpuno tuđi samoj prirodi novih socijalističkih društvenih odnosa među ljudima i narodima. Na tim istim principima zasniva se i naša politika aktivne i miroljubive koegzistencije čiji je cilj da današnji odnos u međunarodnoj zajednici, koji je dovode na ivicu ratne katastrofe, zameni novim, koji će otkloniti strahovanja i pružiti više mogućnosti za razrešavanje teških protivrečnosti i dilema današnjeg čovečanstva i otvoriti vedrije perspektive budućnosti.

Borba za socijalizam u sadašnjem trenutku odvija se u složenim unutrašnjim i teškim međunarodnim uslovima. Demokratski samoupravni socijalizam, pa i državni i nacionalni integritet i suverenitet naroda ugroženi su od imperijalizma i od birokratsko-etatističkog hegemonizma koji, na žalost, ponovo oživljava u nekim socijalističkim zemljama, što je na tako grub način pokazala intervencija u Čehoslovačkoj.

Osnovni zadatak komunista u Armiji u tim uslovima je, svakako, jačanje njene odbrambene moći i celokupnog sistema opšte-narodne odbrane, a da bi se to postiglo, potrebno je, pored visokih stručnih znanja i modernizacije naše armije, i razvijanje samoupravljačke socijalističke svesti i onog stvaralačkog antidogmatskog načina mišljenja kojim se odlikovala naša partija u svim najslavnijim periodima svoje istorije. Taj način mišljenja treba duboko ukoreniti i u našu savremenu vojnu misao. Stalnim radom na ostvarenju ovih zadataka daćemo svoj doprinos IX kongresu Saveza komunista i novom razdoblju u životu našeg saveza koji će on otvoriti.

Složene zadatke koji stoje pred nama izvršavaćemo sa više entuzijazma ako budemo uvek imali pred očima revolucionarni karakter naše partije, o kome je drug Tito pisao:

„Stvorena na osnovama nauke velikih proleterskih mislilaca Marksa i Engelsa, Komunistička partija Jugoslavije smjelo je pošla putem avangarde radničke klase, putem revolucionarne borbe za ostvarenje svoje historijske misije organizatora i predvodnika u svakodnevним borbama za prava radničke klase, za nacionalna prava i ravnopravnost svih naroda Jugoslavije — svoje misije organizatora i predvodnika u odlučujućoj borbi za ostvarenje boljeg i pravednijeg društvenog sistema, socijalizma...

... U tome je značaj dosadašnjih napora Saveza komunista Jugoslavije i mi se možemo zaista s ponosom osvrnuti na slavni revolucionarni put Komunističke partije Jugoslavije i kazati i pokazati svakom da smo uvijek visoko nosili zastavu Marksa, Engelsa i Lenjina”.

Potpukovnik
Milivoj OREB